# Finansutskottets betänkande

# 1982/83:24

## om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar, m. m. (prop. 1982/83:56)

I detta betänkande behandlar utskottet

proposition 1982/83:56 om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar samt om ändring i lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel och

motion 1982/83:66 av Lars Tobisson m. fl. (m).

### Propositionen

I proposition 1982/83:56 har regeringen (ekonomidepartementet) efter föredragning av statsrådet Kjell-Olof Feldt föreslagit riksdagen att anta vid propositionen fogade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar,
2. lag om ändring i lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel.

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse:

## 1 Förslag till

### Lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar

Härigenom föreskrivs att 18 och 25 §§ lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar skall ha nedan angivna lydelse.

| *Nuvarande lydelse* | *Föreslagen lydelse* |
|---|---|
| | 18 § |
| Banken anskaffar medel för sin verksamhet genom lån mot obligationer. Sammanlagda beloppet av bankens utelöpande obligationer får icke uppgå till mera än tio gånger beloppet av den i 27 § angivna grundfonden. | Banken anskaffar medel för sin verksamhet genom lån mot obligationer *och andra skuldförbindelser*. Sammanlagda beloppet av bankens utelöpande obligationer *och andra skuldförbindelser* får icke uppgå till mera än tio gånger beloppet av den i 27 § angivna grundfonden. |

Nedgår grundfonden genom förluster med tio procent eller mera, får banken ej upptaga nytt lån förrän grundfonden återställts till sitt ursprung-

| *Nuvarande lydelse* | *Föreslagen lydelse* |
|---|---|

liga belopp. Om ordinarie delägarsammankomst ej skall hållas inom en månad från det sådan nedgång skedde, skall föreningarna kallas till extra sammankomst för att besluta om de åtgärder som påkallas av omständigheterna.

25 §

Förening ansvarar för att dess skuld till banken ständigt motsvaras av lånefordringar för vilka finns säkerhet enligt denna lag eller av tillgodohavande hos bank eller av kontanta medel. Banken övervakar att föreningen uppfyller detta ansvar.

| | |
|---|---|
| Banken ansvarar för att dess fordringar hos föreningarna vid varje tidpunkt svarar mot lägst sammanlagda beloppet av bankens *utelöpande obligationer.* | Banken ansvarar för att dess fordringar hos föreningarna vid varje tidpunkt svarar mot lägst sammanlagda beloppet av bankens *upplåningsskuld enligt 18 §.* |

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

## 2 Förslag till

## Lag om ändring i lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (1974: 922) om kreditpolitiska medel skall ha nedan angivna lydelse.

| *Nuvarande lydelse* | *Föreslagen lydelse* |
|---|---|

8 §

| | |
|---|---|
| Med likviditetskrav avses att bankinstituts likvida medel vid viss tidpunkt skall uppgå till ett belopp som svarar mot viss andel, högst *femtio* procent, av institutets förbindelser med de avdrag och undantag som riksbanken anger enligt 9 § 4 och 5. | Med likviditetskrav avses att bankinstituts likvida medel vid viss tidpunkt skall uppgå till ett belopp som svarar mot viss andel, högst *femtiofem* procent, av institutets förbindelser med de avdrag och undantag som riksbanken anger enligt 9 § 4 och 5. |

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

### Motionen

I motion 66 av Lars Tobisson m. fl. (m) hemställs att riksdagen avslår proposition 1982/83:56 såvitt avser förslag till lag om ändring i lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel.

I motionen konstateras att likviditetskravet på bankerna under senare år successivt har höjts. Dessa håller alltmer på att förvandlas till förvaringsplatser för stats- och bostadsobligationer. Därmed ökar i snabb takt deras

känslighet för kursförändringar i obligationsportföljen. Den angivna utvecklingen försämrar, menar motionärerna, bankernas möjligheter att fullgöra sin uppgift, nämligen att tillhandahålla kreditmedel för näringslivets behov. Tillkomsten av statsskuldväxlar har vidare ändrat förutsättningarna för att finansiera statsskulden.

Kreditpolitiska kommittén har avlämnat sitt slutbetänkande (SOU 1982:52). I betänkandet föreslås att likviditetskvoterna utgår ur den framtida arsenalen av regleringsinstrument.

Mot denna bakgrund finner motionärerna ingen anledning att höja det högsta tillåtna likviditetskravet från nuvarande 50 %.

**Utskottet**

Hypoteksbanken anskaffar genom lån mot obligationer medel för hypoteksföreningarnas utlåning till jordbruket. Utskottet tillstyrker det förslag i propositionen som ger Hypoteksbanken möjlighet att, vid sidan av upplåningen mot obligationer, också låna upp medel för sin verksamhet mot s. k. kapitalmarknadsreverser.

I motion 66 yrkas avslag på förslaget att höja det högsta tillåtna likviditetskravet från nuvarande 50 % till 55 %. Enligt motionen förstärker en sådan lagändring de nackdelar som orsakas av en kraftig ansamling av obligationer hos bankerna. Vidare motiveras avslaget utifrån den analys och de slutsatser som presenteras i den kreditpolitiska utredningen.

Kreditpolitiska utredningen avlämnade sitt betänkande i november månad i år. I betänkandet föreslås väsentliga förändringar vad gäller riksbankens möjligheter att utnyttja nuvarande kreditpolitiska medel. Utredningsbetänkandet avses att remissbehandlas. Först därefter är det aktuellt för regering och riksdag att ta ställning till utredningens förslag.

Utskottet delar den uppfattning som framförs i propositionen att om likviditetskravet skall få avsedd effekt som kreditpolitiskt medel är det nödvändigt att höja gränsen för högsta tillåtna likviditetskrav från 50 till 55 %. Med de stora statliga upplåningsbehov som kan förutses är det dock angeläget att på sikt öka upplåningen utanför banksystemet. Med det anförda avstyrker utskottet motionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen antar vid proposition 1982/83:56 fogat förslag till lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar,
2. att riksdagen med avslag på motion 1982/83:66 antar vid proposition 1982/83:56 fogat förslag till lag om ändring i lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel.

Stockholm den 7 december 1982

På finansutskottets vägnar
MATS HELLSTRÖM

*Närvarande:* Mats Hellström (s), Lars Tobisson (m), Paul Jansson (s), Lennart Blom (m), Per-Axel Nilsson (s), Roland Sundgren (s), Tage Adolfsson (m), Rolf Rämgård (c), Christer Nilsson (s), Torsten Karlsson (s), Filip Fridolfsson (m), Rolf Wirtén (fp), Carl-Henrik Hermansson (vpk) och Britta Hammarbacken (c).

**Reservationer**

**1.** Lars Tobisson, Lennart Blom, Tage Adolfsson och Filip Fridolfsson (alla m) anser att

*dels* den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "I motion 66" och slutar med "utskottet motionen" bort ha följande lydelse:

Som påpekas i motion 66 har under senare år likviditetskravet på bankerna successivt höjts. Dessa håller alltmer på att förvandlas till förvaringsplatser för stats- och bostadsobligationer. Därmed ökar i snabb takt deras känslighet för kursförändringar i obligationsportföljen. Denna utveckling försämrar bankernas möjligheter att fullgöra sin uppgift, nämligen att tillhandahålla kreditmedel för näringslivets behov.

I medvetande om nackdelarna av en kraftig ansamling av obligationer hos bankerna började den förra riksbanksledningen i högre grad finansiera statsskulden på den öppna marknaden. Den upplåning hos företagen via statsskuldväxlar som inleddes den 1 juli 1982 har snabbt blivit framgångsrik. Redan efter knappt ett halvår är den utestående stocken ca 35 miljarder kronor. Denna upplåning har kunnat ske till priset av en obetydlig höjning av den korta räntan. Vidare planeras en upplåning från hushållen via särskilda obligationsfonder. Viss försöksverksamhet förekommer redan inom bankväsendet.

Kreditpolitiska utredningen har i sitt nyligen avlämnade slutbetänkande (SOU 1982:52) förordat en liberalisering av kreditpolitiken. Utredningen anger som en önskvärd strävan att hålla tillbaka regleringar och uppnå mer marknadsmässiga förhållanden. I betänkandet påvisas att användningen av likviditetskvoter med tiden kommit att medföra helt andra effekter än de önskade. I stället för att hålla tillbaka bankernas utlåning, har denna regleringsmetod drivit fram en storinlåning till förhållandevis hög ränta, vilket t. o. m. kunnat medföra en ökning av penningmängden. Kreditpoli-

tiska utredningen föreslår att likviditetskvoterna utgår ur den framtida arsenalen av regleringsinstrument.

Med bifall till motion 66 avstyrker därför utskottet den i proposition 56 föreslagna höjningen av det högsta tillåtna likviditetskravet från nuvarande 50 till 55 %.

*dels* utskottets hemställan under 2. bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motion 1982/83:66 avslår proposition 1982/83:56 såvitt avser förslag till lag om ändring i lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel.

**2.** Rolf Rämgård (c), Rolf Wirtén (fp) och Britta Hammarbacken (c) anser att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "utskottet motionen" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning måste utvecklingen på kreditmarknaden på sikt innebära en avreglering i linje med vad den kreditpolitiska utredningen föreslagit. Det är emellertid inte nu möjligt att snabbt åstadkomma detta, framför allt med anledning av det stora och växande budgetunderskott som regeringens politik innebär. Folkpartiet har i annat sammanhang avvisat denna ekonomiska politik och också anvisat andra vägar. Den inriktning av den ekonomiska politiken som där förordas ger på sikt goda möjligheter att åstadkomma den önskade liberaliseringen av kreditmarknaden. Utskottet vill emellertid inte nu motsätta sig en höjning av gränsen för högsta tillåtna likviditetskrav från 50 till 55 %. Med de stora statliga upplåningsbehov som kan förutses är det dock angeläget att på sikt öka upplåningen utanför banksystemet. Med det anförda avstyrker utskottet motionen.